

El fenomen de la intermediació lingüística per part de menors (ILM)

RECALL DE CITACIONS

Autors: Mireia Vargas-Urpí i Aran Romero Moreno

Maig de 2022

Departament de Traducció
i d'Interpretació i d'Estudis
de l'Àsia Oriental
UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Índex

Dades del projecte	3
Resum del projecte	3
Descripció de la mostra i metodologia	4
Selecció de citacions representatives	4
Perfil de l'intermediari lingüístic: llengües parlades i trets identitaris	5
Caracterització de la ILM: quan s'inicia?	6
Caracterització de la ILM: en quins àmbits es produeix?	8
Caracterització de la ILM: persones que intervenen en la ILM.....	9
Caracterització de la ILM: exemples de situacions i anècdotes	12
Plurilingüisme.....	14
Conseqüències socials i personals de la ILM.....	15
Diversitat d'origen dels intermediaris, valor simbòlic de les llengües d'herència i de les llengües oficials	16
Impacte emocional de la ILM, maduració i <i>parentificació</i> del menor intermediari	18
Metodologia i estratègies utilitzades durant la ILM	20
Referències bibliogràfiques	23

Dades del projecte

Les següents citacions corresponen a extractes de les entrevistes dutes a terme en el marc del projecte *Young Natural Interpreters: Child Language Brokering in education, social services and healthcare* (ref. RTI2018- 098566-A-I00) del grup de recerca MIRAS de la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquest projecte ha estat finançat pel Ministeri de Ciència, Innovació i Universitats (MCIU/FEDER, UE).¹

Resum del projecte

Els infants i adolescents tenen un paper molt important en els processos migratoris. Gràcies a l'escolarització i la immersió lingüística a la nova societat aprenen la llengua o llengües oficials del nou país de manera més ràpida que els seus progenitors. Per això, molts pares, mares i familiars amb un domini limitat de l'idioma local sovint confien en aquests infants i adolescents per traduir i interpretar quan necessiten comunicar-se amb la societat d'acollida. Aquest fenomen es coneix com a «intermediació lingüística per part de menors» (ILM) (traducció de *Child Language Brokering*, en anglès). La ILM s'ha estudiat principalment al Regne Unit i als Estats Units. A Catalunya, en canvi, la recerca sobre aquest tema és molt escassa.

Els objectius principals del projecte són descriure la ILM i proporcionar informació objectiva, empírica i interdisciplinària sobre l'abast i les característiques del fenomen entre les principals comunitats immigrades a la província de Barcelona.

Per tal de d'assolir aquests objectius, s'ha adoptat una investigació qualitativa que combina la recollida de dades mitjançant qüestionaris, entrevistes i grups de discussió. En aquest informe oferim un recull de citacions extretes de les entrevistes i grups de discussió realitzats en el marc d'aquesta recerca.

Aquest recull de citacions respon a la voluntat de crear recursos útils per a la recerca i docència en accés obert. Així, d'una banda, posa a l'abast de la resta d'investigadors interessats en la ILM, la sociolingüística o altres temes afins un buidatge d'extractes d'entrevistes que es poden reutilitzar per il·lustrar diferents fenòmens relacionats amb la llengües i les migracions. De l'altra, aquests extractes també es poden emprar amb finalitats docents com a casos d'estudi per debatre a l'aula.

Per a una major contextualització de les citacions recollides en aquest document, es poden consultar les diferents publicacions acadèmiques derivades d'aquesta recerca: Arumí, Bestué i Gil-Bardají (en premsa), Arumí i Rubio-Carbonero (2022), Orozco i Vargas-Urpí (2022), Romero-Moreno i Vargas-Urpí (2022), Rubio-Carbonero, Vargas-Urpí i Raigal (2021) i Vargas-Urpí i Romero-Moreno (en premsa).

¹ Per a més informació, vegeu: <https://pagines.uab.cat/ilm/ca>

Descripció de la mostra i metodologia

En aquest document recollim citacions extretes de 29 entrevistes amb format semi-estructurat realitzades a tres tipus d'informants principals:

- (1) Joves adults que, essent encara menors, havien fet tasques d'intermediació lingüística informal a l'àmbit dels serveis públics catalans (escoles, centres de salut, centres socials, ajuntaments, etc.). Als informants d'aquest grup se'ls anomenarà «**joves adults**».
- (2) Adolescents d'entre 14-16 anys que en el moment de l'entrevista feien o havien fet tasques d'intermediació lingüística. Ens hi referirem com a «**menors**». Als menors se'ls va entrevistar de manera conjunta en un grup de discussió realitzat en un institut públic de la comarca del Barcelonès.
- (3) Progenitors de menors intermediaris que necessiten el suport dels seus fills i filles per comunicar-se als serveis públics. Als informants d'aquest grup se'ls anomenarà «**progenitors**».

Els informants van ser seleccionats seguint una tècnica de tipus mostreig de bola de neu. Diversos membres del grup de recerca van contactar amb coneguts informants potencials que, al seu torn, van proposar noves persones com a possibles informants. Per identificar les comunitats d'immigrats més nombroses a la província de Barcelona a les quals anirien adreçades les entrevistes, es va emprar la informació estadística de l'Idescat. L'origen etnolingüístic dels informants és complex, amb identitats que se solapen en una barreja cultural àrab i amaziga (per als informants provinents del Marroc); i urdú, panjabi, sindi, etc. (per als provinents de Pakistan). En el cas dels informants xinesos entrevistats, si bé tots afirmaven saber parlar xinès estàndard, també hi trobem les varietats típiques de les regions amb més immigració a Catalunya (Qingtian, Wenzhou i Fujian). Les entrevistes als grups (1) i (2) es van dur a terme en català o castellà; les entrevistes al grup (3) van ser totes en alguna de les seves llengües maternes o d'ús habitual a l'entorn familiar (àrab, amazic, urdú i xinès estàndard).

Selecció de citacions representatives

A continuació presentem una selecció de citacions representatives de les entrevistes, classificades segons els diversos temes que s'han identificat mitjançant l'anàlisi qualitativa de continguts realitzada. Tots els noms emprats en aquest recull de citacions són pseudònims.

Atès que es tracta d'extractes d'entrevistes orals, no s'han corregit els errors propis de l'oralitat per tal de mantenir, al màxim, la intenció expressiva dels informants. Es tracta, doncs, d'una transcripció *verbatim* excepte en els casos d'entrevistes a progenitors, atès que en aquests casos el que presentem aquí són les traduccions d'aquestes entrevistes al català o castellà.

Perfil de l'intermediari lingüístic: llengües parlades i trets identitaris

Extracte 1: Amira, informant marroquina arabòfona, grup de joves adults

Normalment sempre parlem en àrab, però òbviament amb els meus germans o amb els meus pares les paraules... el “però,” el “vale,” i totes aquestes, sempre surten, sempre es barregen. Jo ara mateix em sento més còmode parlant tant en castellà com en català, és més, penso en castellà i en català i no pas en àrab. M'expresso millor, més que res...

Extracte 2: Li Hua, informant xinesa, grup de joves adults

En casa, en ambiente doméstico, utilizo el chino. En el momento que uso español es al estar fuera... comiendo, comprando un café... pues es eso. Pero los primeros años casi que utilizaba más el catalán. El catalán fue el primer idioma que aprendí en el Aula d'Acollida y no tenía muchos amigos españoles en ese momento... siempre estaba con mis profesores... pues con mis profesores siempre les hablaba catalán. Fue después en la universidad que conocí a gente de toda España y de todo el mundo, pues allí ya empecé a usar más el castellano que el catalán.

Extracte 3: Zhousi, informant xinesa, grup de joves adults

En casa hablamos chino, aunque tenemos dos chinos... [ríe] el *qingtianhua* [geolecte de Qingtian] y el *putonghua* [xinès estàndard]. Como mis padres hablan más el *qingtianhua* pues lo hablo con ellos, pero mi hermano como ha crecido más en China y siempre habla el *putonghua*... pues otra lengua venga, venga [ríe]. Entonces, como que luego estando aquí habla más español, pues también aquí hay una mezcla de lenguas. Con mi hermano hablo entre español, chino... mezcla [ríe], ya no se puede hablar uno solo, te sale en el idioma que sale, ya no lo piensas. Personalmente el chino sigue siendo mi lengua materna, es lo que primero pienso en hablar... sigue siendo la lengua materna. Pero creo que será el chino estándar, porque es el que uso en la escuela y el que me enseñan en verdad.

Extracte 4: Aisha, informant paquistanesa, grup de joves adults

Mira, això de somiar i pensar! Jo intento saber en quin idioma somio i no ho entenc [riu]. Saps? No ho he descobert mai, però no sé... si penso que penso en urdú seria fals, si penso que penso en castellà o en català també seria fals. Penso que és mig, mig..

Extracte 5: Dounia, informant amaziga, grup de joves adults

Es como un paralelismo. Ves las dos culturas diferentes y estás ahí en medio, mirando. Y piensas, de aquí saco esto y de allí saco esto, esto me gusta, de aquí me gusta esto, o no me gusta y tal. Digamos que hacemos nuestras propias reflexiones acerca de las dos posiciones.

Extracte 6: Xue, informant xinesa, grup de joves adults

Y a base de las traducciones también, creo, pues se ha metido en mi cabeza como que, al final, yo soy... aun naciendo aquí, mi familia es china, y no tengo el deber de aprender la lengua, pero como que me siento identificada por el país y eso, me hace como querer estudiar la lengua. Ahora no estoy estudiando, pero, de hecho, me gustaría hacer algún Erasmus o algo allí en China. Porque es como que me cuestiono qué hubiese pasado si me hubiese criado allí y no de esta manera, ¿sabes?

Extracte 7: Hana, informant amaziga, grup de joves adults

Una vez conoces la lengua, tiene mucho que ver con la identidad, con tus orígenes, quién eres... despierta en ti un cambio ¿no? También despierta en ti cierto sentimiento de decir «soy de aquí, pero también soy de otro sitio», a nivel cultural, lingüístico, de entendimiento... es un proceso bastante amplio. Yo precisamente el amazig no lo hablaba y empecé a aprender hace tres años, y me ha generado bastante... o sea, te permite tener tu comunidad y conectar con ella, que el idioma es prácticamente todo, también a leer ciertas cosas que... yo creo que generas un vínculo... es una carencia que tienes y empiezas a tener un rencuentro con tu lengua.

Caracterització de la ILM: quan s'inicia?

Extracte 8: Salima, informant amaziga, grup de joves adults

Eh... empecé... ¿a los nueve años? Ya cuando controlaba un poco más el idioma, a los diez... y hasta los dieciséis o así. Pero ahora ya muy pocas veces, muy muy pocas.

Extracte 9: Yue, informant xinesa, grup de joves adults

Yo tenía nueve años, recién ahí... claro, cuando tú eres pequeña no piensas que es algo anormal, porque tú no sabes cómo tiene que ser. Pero ahora si tú vuelves a pensar... pues dices no estaba bien, porque me estaban obligando a hacer algo que no era mi trabajo, no era mi obligación, ni nada. Por eso no recuerdo cuando fue la primera vez, sino que desde el principio hasta ahora...

Extracte 10: Xue, informant xinesa, grup de joves adults

Pues la primera vez creo que fue en tercero de primaria o algo así. Que llegó un chico nuevo que acababa de venir de China y me pidieron que le preguntase cosas y demás... yo ahí estaba un poco como [mira de lado a lado y ríe]. Sí, profesores, sí, sí... Menos, yo creo... ¡tercero de primaria, no de la ESO! Es que debía tener como siete años o así... estaba yo un poco perdida.

Extracte 11: Hana, informant amaziga, grup de joves adults

Bueno, es que yo creo que he traducido toda mi vida... desde los ocho, nueve años ya empiezas a entender que necesitas ser como mediadora para que, en el caso de mi madre, entendiera lo que le están diciendo.

Extracte 12: Adila, informant amaziga, grup de joves adults

Deu o onze anys ja havia començat. Sí, al col·le mateix, les entrevistes entre el tutor de l'alumne i el professor, doncs tu formaves part de l'entrevista.

Extracte 13: Dassin, informant amaziga, grup de progenitors

Després de l'arribada aquí, doncs van començar a ajudar-me quan van aprendre la llengua una mica. El més petit doncs des del l'escola que feia... potser 6è, doncs ja m'havia ajudat en alguna reunió amb la professora. Però el fill gran des que vam arribar que en pocs mesos ja m'ajudava amb interpretacions. De totes maneres, quan vam arribar el meu marit o algun amic o veí amazic que ja portava temps aquí ens ajudava per entendre'm amb la gent. Després dels primers mesos, ja els meus fills m'ajudaven molt. Vaja [riu], això és el que li ha passat a tothom...

Extracte 14: Rashmir, informant indi, grup de joves adults

Si ara em demanessis quan vaig començar no ho sabria dir... quan va ser exactament. Perquè, clar, no és com una feina que comences, és una cosa que

et vas adaptant a mesura que... bueno, al principi el que m'ajudava era el meu pare. Però després, poc a poc, diguéssim... jo diria que més d'un any va passar, i a partir del segon any ja m'hi vaig veure millor. [...]Ell no es trobava massa còmode parlant castellà. Quan en vaig aprendre jo, ja ho feia tot jo.

Caracterització de la ILM: en quins àmbits es produeix?

Extracte 15: Meihui, informant xinesa, grup de progenitors

Generalment són coses que ens calen de l'escola. A vegades, quan hi vaig jo ja li demano directament que m'ajudi: com li van les classes al teu germà petit? Com va el teu 'primo'? Li demano que m'ajudi a preguntar als professors. Sembla bastant complicat, perquè ella tampoc parla tan bé. Al metge, molt poques vegades. I si ho fa, ha de coincidir que ella no tingui classes. Perquè normalment sí que coincideix que és a l'escola.

Extracte 16: Dassin, informant amaziga, grup de progenitors

Molts llocs... com l'hospital, l'escola... o si tinc alguna cita pels papers a l'ajuntament... però per anar al mercat per exemple no cal, ja vaig jo i m'espavilo. Ah! Sí! També si em truquen al telèfon doncs necessito la seva traducció.

Extracte 17: Meiling, informant xinesa, grup de joves adults

Doncs a l'escola quan necessitaven algú que ajudés, em demanaven a mi per fer de medidora entre ells [professors i alumnes], però la majoria era entre pares d'aquestes persones i la professora. Però és com que a aquestes companyes no els hi agradava gaire...

Extracte 18: Karim, informant amazic, grup de joves adults

Ara acompanyes aquí, ara al metge... amb els mateixos profes feia de traductor quan venia el meu pare a l'escola, o quan anàvem per alguna cosa amb el meu germà també ho feia. I per qualsevol cosa, ja sigui tràmits administratius, tràmits relacionats amb el permís de residència... que tu saps que els primers anys s'ha de renovar més sovint que no pas quan et donen el dels cinc anys. Nosaltres, en el nostre cas, ja va ser directament cinc anys perquè el meu pare ja els portava aquí i llavors vam adoptar el mateix permís de residència que el meu pare. Però va començar així, en l'àmbit administratiu, sanitari...

Extracte 19: Aisha, informant paquistanesa, grup de joves adults

Al ginecòleg... quan anava a fer gestions al banc. Al metge, a l'ajuntament, quan anava a parlar amb els profes dels meus germans petits. [...] Quan es tracta de fer gestions públiques, anar a declarar la renda o... anar a parlar amb un advocat, qualsevol tipus d'aquestes coses.

Extracte 20: Dounia, informant amaziga, grup de joves adults

Muchas veces, en el cole sí, en el cole, en primaria y en la ESO, había a veces que te pedían que te quedaras... En el hospital... o ella misma [la seva mare] cuando tenía que ir al hospital... después temas más, por ejemplo, cuando una madre tiene que hablar con algún director en el colegio.

Extracte 21: Li Hua, informant xinesa, grup de joves adults

Cuando estaba en la tienda siempre atendía a sus clientes... al hospital, a la comisaría, a cualquier institución pública les tenía que acompañar... pero, claro, tengo mi vida, tengo que estudiar...

Caracterització de la ILM: persones que intervenen en la ILM

Extracte 22: Simarleen, informant paquistanesa, grup de progenitors

Per exemple, fins ara els he portats al metge jo mateixa. Ara també quan un fill es posa malalt jo mateixa el porto a urgències. No acostumo a demanar a ningú altre que m'acompanyi. Per exemple, ahir mateix em sentia marejada i em va acompanyar el meu fill. Però ell va tornar i jo em vaig quedar allà sola i ho vaig portar sola com vaig poder.

Extracte 23: Ibrahim, informant amazic-marroquí, grup de progenitors

El que ens ajuda a entendre i a traduir-nos és aquell que està lliure. El que no treballa o està lliure és qui m'ajuda a traduir. Si no, vaig jo sol, que també sé parlar una mica de castellà...

Extracte 24: Yifan, informant xinès, grup de progenitors

Sí que sembla que ajuda els altres. A més a més, el meu fill ja fa força que és en aquesta escola, sembla que comencen des de P5. Ell va començar les classes a P5. Si a l'escola arriba un nou alumne xinès, que no entén la llengua, el professorat li demana a ell que ajudi a traduir.

Extracte 25: Amira, informant marroquina arabòfona, grup de joves adults

Tothom, tothom que em coneix així de a prop, tinc la meva tieta, els meus pares, bueno, a casa ja és lo normal, però tinc una altra tieta que li arriben, jo què sé, papers de França també i ara sap que estic fent francès, doncs, ara ja no és només àrab, ara també francès...

Extracte 26: Dounia, informant amaziga, grup de joves adults

Sí, la diferencia entre chicas y chicos... sí la mayoría de las veces eran chicas, muy pocas veces ha ido mi hermano que tenía casi la misma edad que yo. Mi madre tenía algo, pues iba yo. No, pero, aunque no sea tema hospitalario o del ginecólogo, era más que fueran las chicas que el chico. Gente familiar y también conocidas. [...]La mayoría de las veces, el 99.9999% de veces, mujeres. Entre familiares y conocidas de mi madre.

Extracte 27: Leizi, informant xinesa, grup de joves adults

Yo creo que principalmente son mujeres... sí, sí, todas las que he acompañado son mujeres. Los hombres no van mucho al CAP y las mujeres son las que se encargan de la matrícula, el médico...

Extracte 28: Jameela, informant paquistanesa, grup de joves adults

Mi hermano, el mayor, también ha hecho estas tareas de traducción y de acompañar al médico y al cole... bueno, acompañar al cole no porque yo conozco mi vida y la de mis hermanas, pero él es ya bastante mayor. Yo creo que él también, pero ya era ayudar a mi padre en las tiendas, podemos decir, porque como tenemos tiendas, entonces él ayudaba allí. Él era más para el trabajo.

Extracte 29: Hana, informant amaziga i arabòfona, grup de joves adults

También pasa... por nuestra cultura eh... que los hombres son los que salen más a la calle, hacen más trabajo y tal. Yo creo que ellos tienen la necesidad y sobreviven más en este sentido, obtienen más capacidades. Claro, las mujeres

eh... parte de ellas sí trabajas, otras no, muchas trabajan en los hogares y no tienen la necesidad de tener tanto contacto con la gente. Algunas de ellas son amas de casa y siempre como que han dependido del hombre a nivel de hacer y tener contacto con todo lo que es el exterior. Yo considero que sí tienen más necesidad las mujeres de este tipo de mediación que los hombres, y más a nivel de los niños eh... de entender su proceso formativo, la educación... porque están muy incapacitadas en este sentido... Bueno es que yo nunca he hecho mediación para hombres.

Extracte 30: Adila, informant amaziga, grup de joves adults

Penses: «tant de bo la meva mare es pogués comunicar i parlés i entengués el que li estan dient que jo no hagués de venir i fer aquest esforç d'entendre coses que no toquen, que no em calen amb aquesta edat». I no només és la meva mare, també les seves amigues quan em deien d'ajudar-les, clar... jo el fet d'ajudar, encantada, però dius... vull ajudar, però puc ajudar d'una altra forma, com que allò no em toca... Traduint coses que no entenc ni jo, doncs t'acabes frustrant. O a l'escola, una família nouvinguda, no? Venen allà els nens i la mare et diu que no parla el català ni el castellà, llavors la professora et crida: «Adila, pots si us plau intervenir o ajudar? Que ens explica que el seu nen no sé què, no sé quantos...» Lo típic, no? i tu vas i ho fas. Igual que jo al principi vaig fer. Quan vaig arribar tenia una companya de classe que era marroquí, doncs ella em traduïa.

Extracte 31: Rashmir, informant indi, grup de joves adults

Després, a mesura que vaig anar aprenent més, bueno... els amics del meu pare, per exemple, que tenien fills molt més petits o que estaven sols, com el meu pare hi va estar abans, doncs també sobretot això de documentació. Per exemple, algú ha de demanar algun tipus d'ajuda a l'administració o bé algú ja a contactat per alguna cosa i hem d'anar a parlar. O, sobretot, quan t'envien documentació i alguna carta, clar, aquestes coses ja són més difícils d'interpretar, ja necessites un domini més alt de l'idioma, pel llenguatge tècnic. I, clar, els hi ajudava en això, demanar informació... Al metge també hi hem anat... o sigui qualsevol necessitat que tenien a la vida diària... res especial.

Caracterització de la ILM: exemples de situacions i anècdotes

Extracte 32: Meihui, informant xinesa, grup de progenitors

Una vegada vaig portar la meva filla que m'ajudés amb una traducció. Aquella vegada jo estava súper enfadada. Després quan vam tornar la vaig renyar, perquè va passar així: A l'escola un/a company/a de classe va pegar al meu fill. Bastant greu, fins al punt de que es va desmaiar i van trucar a una ambulància perquè el portés a l'hospital. Després arribo jo i el meu fill estava essent examinat per un/a doctor/a. El/la doctor/a deia que algú li havia fotut el cop de puny a la part del pit i per això no podia respirar. No és molt perillós això!? El van portar en ambulància. Quan vam acabar de l'hospital, truco a la meva filla perquè m'acompanyi a l'escola a buscar a la professora. Tot va passar molt de pressa, no hi havia manera que trobés algú altre perquè m'ajudés a traduir. Així que crido a la meva filla que, a més, ja estava a casa. La truco perquè m'acompanyi a l'escola a buscar la professora. Ella m'acompanya. Llavors li pregunto a la professora com havia portat el tema, que si no sap explicar-me de debò el que ha passat, trucaré a la policia. Llavors ella [la filla] passa a parlar amb la professora i em diu: «Mama que ja està, que la professora ho solucionarà». I en un moment em va arrossegar cap a fora. Ella patia que muntés un escàndol i em discutís a l'escola. Em van haver d'arrossegar fora de l'escola! Després... quan ja vam sortir vaig pensar que allò no estava bé. Que la meva pròpia filla m'arrossegues cap a fora, li vaig fotre una bona bronca. Això és el que va passar, aquell dia jo estava molt enfadada...

Extracte 33: Farah, informant marroquina arabòfona, grup de joves adults

Clar, a mi, per exemple, em van preguntar també: «Quan va ser l'últim cop que va tenir relacions sexuals?». I jo... això com li dic a la meva tieta? amb deu anys... Clar, jo entenia «sexo», relacionava elements i ho entenia, però *cómo se lo digo yo esto!* [riu]. No recordo molt bé com ho vaig solucionar, crec que vaig utilitzar una altra paraula... és que la meva tieta, pel que jo li estava intentant dir... vaig notar que no podia ni parlar... Així que ella va sobreentendre el que volia dir. Potser li vaig dir: «Quan vas estar amb el teu marit?» i ja ella ja ho va entendre... A més jo tampoc ho sabia dir en àrab, o sigui que era fer-li entendre, no dir-li directament, però fer entendre...

Extracte 34: Amira, informant marroquina arabòfona, grup de joves adults

Jo estava a classe i de cop va venir el conserge i em diu: «Amira, pots sortir?» I jo preocupada, pensant: «Què he fet? Si jo no he fet res, a més, els meus pares no em van dir que em vindrien a buscar ni res». Em va baixar al hall i em va dir: «Ha vingut una mare que no sap castellà, que és àrab i tal i que si podries traduir», llavors vaig entrar i érem quatre persones, a la sala aquesta estava la meva professora, bueno, una professora que tenia que era la tutora d'aquest

alumne, estava la mare, llavors estàvem jo i l'alumne, quatre persones cara a cara. I clar, la mare no entenia, bueno, entenia però només una miqueta, i no volien que el nen fes de traductor perquè no confiaven en ell, per si mentia a la professora o a la mare, i per això em van portar a mi. Jo no sabia res, era un nen molt problemàtic, i clar, imagina que em van dir de traduir coses... Clar, tota la conversa, tota, tota, i una de les coses que deia la professora era: «Pregunta-li a la mare si el nen pren drogues?» Jo, clar, com li dic això... com li dic això a la mare...? Ara quan ets un traductor professional sí que penses: aviam, ho haig de dir, sí o sí, no hi ha cap problema, però jo, amb quinze anys, que una professora em digui que li preguntis a una mare si el seu fill pren drogues i a més que el seu fill estigués davant meu... Em vaig sentir súper cohibida, que no sabia com reaccionar, no sabia que dir. Jo crec que ni ho vaig dir...

Extracte 35: Nazia, informant paquistanesa, grup de joves adults

Hi havia una família paquistanesa a l'escola i semblava que la filla tenia molts problemes per estudiar, portava poc temps a Espanya i, a més, donava la sensació de que a Pakistan no havia anat mai a escola, però aquí van dissimulant com que sí havia anat i la mare volia que anés al batxillerat. Llavors com que òbviament ella mai va anar a escola a Pakistan no tenia el nivell, i el quart d'ESO el va suspendre tot. Llavors jo estava amb la secretaria de l'escola i la noia havia dit a casa que havia aprovat i que ara tocava fer la matrícula del batxillerat, i la mare amb tota la confiança del món va anar a fer la matrícula del batxillerat. I a mi em diuen a secretaria: «Espera, espera, digue'ls-hi que no ha aprovat el quart d'ESO». Jo, clar, em vaig trobar en una situació, una pressió... perquè ella havia mentit a casa, la mare venia amb la idea de fer la matrícula de batxillerat. I clar, era jo qui havia de fer la revelació! [riu]

Extracte 35: Ibrahim, informant amazic, grup de progenitors

Sí. Et poso un exemple, fa poc hem llogat aquesta casa i ens havia arribat una factura de subministraments de 500 euros i li he hagut de demanar a la filla que m'ajudi. De vegades es fa difícil perquè tractem temes d'adults i necessites fer una explicació prèvia als petits. Quan em tradueixen els fills grans és més senzill, no has de fer tantes introduccions i els temes són més comprensibles per aquests fills, per l'edat i maduresa.

Extracte 36: Surinder, informant paquistanesa, grup de progenitors

En general no hi ha hagut cap problema a l'hora d'interpretar. Però al principi quan la nena tenia 8 anys i va començar a fer d'intèrpret, els treballadors de l'Administració no prenen la situació amb prou serietat. Com la nena era petita... i molts com no entenien realment què volien dir, se'ns treien de sobre. I això a la nena li afectava ja que pensava que ho feia malament.

Extracte 37: Salima, informant amaziga, grup de joves adults

una vegada vaig acompanyar a la meva tieta al ginecòleg. I clar, jo no tenia tanta noció sobre el tema... uff... no me'n recordo bé, però era... deu, onze anys... i a més jo era molt innocent i no entenia ni la meitat del que es deia. Em costava molt entendre a la metgessa i transmetre a la meva tieta, perquè... a la meva tieta li tenia molt de respecte i, potser em deien una paraula, per exemple, «vagina», i jo no sabia com dir-li a la meva tieta [riu] *¿Pero cómo le digo esto?* [riu] Sí, sí, i clar, la meva tieta igual... es sentia una miqueta... pel que em deia la metgessa, la meva tieta es sentia cohibida. Amb vergonya... clar, perquè és una situació delicada.

Extracte 38: Jazmine, informant marroquina arabòfona, grup de progenitors

La vez en que Souad vomitaba, vomitaba y vomitaba y la tuve que llevar al médico. Mientras la llevaba al médico, se desmayó de camino al hospital. Yo no sabía ni cómo llamar por teléfono a la ambulancia. Gracias a Dios, había unos profesores que me vieron diciendo: «Señora, señora». Y ella empezó a girar los ojos así, hasta que llegó la ambulancia al cabo de poco y la llevé. Y ella interpretó. Le preguntaban lo que tenía y ella les decía el qué... Yo les decía «Esto es lo que ha pasado». Y, cuando despertó, hablaban con ella. Yo les preguntaba qué le pasaba y ella lo interpretaba. Después del desmayo, empezó a interpretar. Empezó a hablar y me interpretaba como diciendo: «Mama, no tengas miedo, está pasando esto y esto». Nos quedamos una hora en el médico y después volvimos. Esto pasó hace unos 3 años, así que tenía 11 o 12 años.

Plurilingüisme

Extracte 39: Aisha, informant paquistanesa, grup de joves adults

Mai hagués dit que l'urdú em pogués donar feina, saps? [Riu] He treballat més, no pel fet de tenir el títol d'Humanitats, però pel fet de saber llengües... o de saber urdú... Llegir i escriure a part de parlar. Perquè també he fet traduccions, és una manera de estar també vinculada amb la llengua.

Extracte 40: Leizi, informant xinesa, grup de joves adults

Eso sí... eso en mi carrera mucho, porque claro, si sabes chino, un poco de inglés y español... porque nosotros en ingeniería de informática podemos hacer aplicaciones. Si tú sabes más lenguas puedes hacer aplicaciones con más

lenguas. También las empresas buscan a gente que tenga títulos de lenguas porque necesitas saber comunicar. La lengua te abre la posibilidad de entrar en el mercado chino...

Extracte 41: Meiling, informant xinesa, grup de joves adults

Sí, ara mateix estic en una joieria que em van agafar pel xinès i l'anglès. És una joieria que porten espanyols i em volien per atendre a la comunitat xinesa ja que és una marca més gran, estava per tot arreu... i pel centre, per exemple, passen molts estrangers. I l'anglès normalment el pots utilitzar amb tothom, menys alguns d'alguns països que són una mica més dolents parlant anglès, entre ells estan els xinesos, i per això sempre demanen xinesos. Algun xinès sempre hi ha per allí per parlar amb ells.

Extracte 42: Rashmir, informant indi, grup de joves adults

Però, clar, m'han ensenyat això de que... quan fèiem filosofia a segon de batxillerat que com més llengües saps, t'ajuden a pensar més... o sigui, no és que la teva imaginació estigui relacionada directament amb aquelles llengües que saps, però sí que pot ser amb la cultura... clar, si saps més coneixements d'una cultura, de com es fan les coses en un país, com ara sé com es fan més les coses aquí... doncs això sí que et fa... tens més coneixements i això sí que fa que pensis diferent i et pot ajudar a tots els àmbits.

Conseqüències socials i personals de la ILM

Extracte 43: Jameela, informant paquistanesa, grup de joves adults

Pero cuando iba con los papeles para ayudar a mi padre, porque él me llevaba a todos los sitios, por eso creo que me gusta Derecho [ríe]. Porque estando con él, siempre ha querido una abogada en casa. Porque en mi casa hay de todo, pero faltaba una abogada. Entonces dije que pues mira yo... es que a mí no me deja elegir nada... pues una abogada, ¡pues yo! [ríe]. Y ya de pequeña como estaba en los papeleos, en una carta formal, informal, cómo se entregan los documentos... y todo esto, elegí Derecho.

Extracte 44: Salima, informant amaziga, grup de joves adults

La meva germana gran que ara mateix té 34 anys, ah... va venir aquí quan tenia tretze, i clar, es va integrar aquí quan havia d'entrar a estudiar a la ESO i... el

que li va passar a ella és que, com els meus pares eren nouvinguts, a veure... com ho puc explicar... depenien molt d'ella. Llavors això a ella li afectava, perquè hi havia dies que havia de sortir de classe, bueno, recollida... era sortir de classe i anar amb els meus pares a algun lloc per fer d'interpret. I això li va costar molt perquè ella, per culpa d'això, va faltar molts dies... molts exàmens... i els meus pares, al principi, no tenien gaire en compte això. Es centraven més en lo seu que en l'educació de la meva germana. I això a ella li va afectar molt perquè no es va poder... treure la ESO. Ara mateix està casada i té tres fills, però s'està ficant ara un altre cop a ficar en el tema aquest de... bueno, està estudiant en una escola d'adults per tornar... perquè ha perdut molt i ara ho vol recuperar tot.

Extracte 45: Huang, informant xinesa, grup de joves adults

Una de las cosas que puede influir [la ILM] es con la pareja que busques en el futuro. Por ejemplo... seguramente también sabrás que los chinos que hemos vivido aquí tenemos cierta tendencia a buscar a otros chinos que hayan vivido aquí. Cierta tendencia eh, no todos, pero quizás también se podría hacer una encuesta. Hay unos que les da igual, pero hay otros que no tienen tanta tendencia a buscar un español o un «chino puro», que haya venido de China. Sino uno como él o como ella... chinos que han crecido en España y hayan tenido este problema de tratar con sus padres, ayudarles, hacerles de traductor y todo este tema... Por ejemplo, a mi novio sí que le pasa lo mismo que a mí... y él sí que ha tenido la carga de traducirle y de hacerle todos los trámites a sus padres. Yo creo que en su caso es una carga mucho más grande que la mía.

Extracte 46: Rizwan, informant pakistanès, grup de menors

Es que yo si le ayudo a mi madre después me compra lo que yo pido. (...) Por eso le acompaño. Y si acompaño a mis tíos también me dan dos euros por acompañarles. Me dicen: «pues, compra lo que quieres».

Diversitat d'origen dels intermediaris, valor simbòlic de les llengües d'herència i de les llengües oficials

Extracte 47: Yassira, informant amaziga i arabòfona, grup de joves adults

Bueno l'àrab... el dialecte, perquè l'àrab que estudiem aquí [a Espanya] no és el mateix. El darija és el que parlo a casa, o sigui, són diferents. Amb la família més que res. Jo... bueno, els meus pares són de Nador, saps on està? Del Riff. És que nosaltres tenim un altre dialecte... el bereber [l'amazic]. I clar, jo no... ara sí que el parlo, però clar, quan era petita els meus pares em van criar parlant el darija,

perquè m'és més fàcil... perquè jo de petita vaig estudiar una mica, a la *mezquita*, i hi havia professors que ens ensenyaven la llengua àrab... i perquè em sigués fàcil entendre al professor i comunicar-me amb els companys, pues em van criar parlant darija. I a poc a poc, quan he crescut, doncs... perquè entre ells sí que parlen el bereber, i escoltant-los a ells parlant i tinc amistats també que són d'allà, pues, poc a poc he anat aprenent. No és perfecte... però m'entenen, els entenc i tot.

Extracte 48: Nazia, informant paquistanesa, grup de joves adults

Quan jo era molt petita vaig començar a parlar *saraiki* també, però com que és un idioma més del sud de Pakistan i més de poble, llavors no està valorat com... llavors la mare va dir: «No, no, els fills que parlin idioma anglès i urdú». Ella parla molt sovint *saraiki* i clar, si algun dels meus tiets truquen de Pakistan, doncs també hi ha *saraiki*, així que jo també estic en contacte amb el *saraiki*... [riu] No el parlo directament, però ho entenc tot. Llavors clar, la conversa va una miqueta així... jo parlo urdú i... al igual el meu tiet o la mare estan parlant en *saraiki*.

Extracte 49: Aisha, informant paquistanesa, grup de joves adults

L'urdú, perquè allà es considera com una llengua més culta que el panjabi, perquè el panjabi és com antigament aquí... no és que no es deixava parlar, sinó que no era una llengua vehicular de l'escola, per tant es pensava que no tenia el mateix culte, el mateix pes... té més prestigi l'urdú. Fins i tot quan alguns panjabis es troben arreu del món prefereixen parlar en urdú, pel fet de ser desconeguts. Perquè també hi ha diferents dialectes... i per por a que no soni més vulgar, la gent parla en urdú. Això no ho entens mai... aquí [Catalunya] per exemple és el contrari, la gent que parla català se sent molt orgullosa. En canvi amb el panjabi no ens passa això.

Extracte 50: Salima, informant amaziga, grup de joves adults

Es que también hay... no son iguales, es que no son iguales, está el árabe culto que se habla en casi todos los países fuera de África, y luego está el árabe de Marruecos que es... nada que ver. O sea, ya son tres lenguas, el bereber, el árabe darija que se llama y luego, exacto, el árabe. Es que tampoco entienden ni saben hablarlo. Incluso nos contaban que también les cuesta el castellano, y estaban dos mujeres, una bereber y otra árabe y entre ellas hablaban castellano, y al pasar una profe se quedó así... «¿Estáis hablando castellano?» Y ellas, claro: «Nos comunicamos en castellano por qué no nos entendemos». Se quedó un poco en shock en plan: «¿Cómo que no os entendéis?».

Extracte 51: Li Hua, informant xinesa, grup de joves adults

Sí...bueno, entre mis padres hablan el dialecto, yo no hablo con ellos *wenzhouhua*, pero lo hablo con mis abuelos porque ellos no entienden el chino mandarín. Yo y mi hermano nos educamos en *putonghua*... en mandarín, porque hicimos la educación en China en *putonghua*.

Impacte emocional de la ILM, maduració i parentificació del menor intermediari

Extracte 52: Li Hua, informant xinesa, grup de joves adults

Antes, en China, yo era más una niña... me acompañaban a hacer muchas cosas, mi familia, mis tíos y mis tías, mis padres... Pero después de venir a España me di cuenta de que yo los tenía que acompañar a ellos a hacer muchas cosas. Que yo les tenía que enfrentar muchas cosas, en lugar de ellos enfrentarme a mí. Porque era una niña... con quince años era una menor... Creo que ese choque es lo que he obtenido sobre todo a través de la traducción y la interpretación, porque te da ese choque de por qué estás aquí ayudándoles en lugar de.... Te tienen que ayudar tus padres a ti ¿sabes?

Extracte 53: Amira, informant marroquina arabòfona, grup de joves adults

Una de les coses que deia la professora era: «Pregunta-li a la mare si el nen pren drogues?». Jo, clar, com li dic això... com li dic això a la mare... Ara quan ets un traductor professional sí que penses: aviam, ho haig de dir sí o sí, no hi ha cap problema, però jo, amb quinze anys, que una professora em digui que li preguntis a una mare si el seu fill pren drogues, i a més que el seu fill estiguis davant meu... I ella li contesta: «Digue-li a la professora que el nen és molt tranquil a casa, però llavors quan surt i quan torna és com una mica estrany, és com més hiperactiu, no se què...» i em diu: «Digue-li que l'altre dia va sortir i quan va tornar, va tornar una mica tard i el seu pare li va donar una pallissa». Clar a mi que una mare em digui que el pare del seu fill li va donar una pallissa... i que la professora em digui que li preguntis a la mare si el nen pren drogues... doncs, en aquella època... no.

Extracte 54: Aisha, informant paquistanesa, grup de joves adults

Perquè quan havia de parlar de mètodes anticonceptius era...[riu]. Perquè allà [Pakistan], per exemple, no es parla ni de la regla amb la família... o fins i tot

amb les mares, les filles amb les mares tampoc en parlen... Com aquí antigament, saps? O sigui, no és que això fos tabú, sí està evolucionant, però és una manera diferent, no? I clar, si fos la meva mare encara, li puc demanar... però si li he de demanar sobre les relacions íntimes que tenien, o sobre com es protegien a algú altre... Doncs era una cosa... ho havia de fer amb una cara de no riure.

Extracte 55: Dounia i Salima, informants amaziga i marroquina arabòfona, grup de joves adults

D: sí, sí. Las facturas son fáciles de leer. No tiene chiste, pero las cartas así de la administración... pues son muy difíciles.

S: O también rellenar hojas, formularios o así.

D: bueno, pero eso no tiene mucho. Cuando eras pequeño sí que era difícil, en plan: «Qué es este documento, qué es el otro», o esta es típica, a cualquier marroquí que se lo digas, te lo dirá, cuando estamos en el puerto te traen unas hojas para rellenar, de estas de nombre, apellido, número de carnet nacional de allí y tú no sabías ni qué era eso... dónde saco esta información. Era coger, siete hermanos y venga, hoja por hoja, uno a uno, tú allí un buen rato [ríe]

Extracte 56: Dounia, informant amaziga, grup de joves adults

Pues mira... la mujer acababa de tener un hijo, el niño tenía cuatro meses y tal, e iba a su ginecóloga, y la mujer le preguntó cómo se llama, sí, que qué métodos anticonceptivos estaba utilizando... entre DIU y tal, y la mujer a la que traducía me dijo... bueno, es que «condones» en bereber no existe, no hay una palabra o términos así y ella me dijo a mí: «Utilizo una bolsa» [ríe] y ya me ves a mí ¡¿qué le digo a la doctora?!

Extracte 57: Yue, informant xinesa, grup de joves adults

No es que no lo traduzca... pero con temas sensibles, por ejemplo, cuando acompañas a tu madre al ginecólogo y le tienes que decir... [ríe] no sé, cosas muy íntimas, no digo el qué, porque ya más o menos lo puedes imaginar [ríe], pero muy íntimas. Pero en esos momentos lo traduzco tal cual... si quieres lo puedo dibujar [ríe]. No hace falta [ríe]. Pero, aunque te dé vergüenza lo has traducido siempre tal cual... Decírselo siempre de una forma más disimulada, pero es que los médicos ya están acostumbrados, porque están tratando cada día con los pacientes... y te lo dicen: «¿Es esto?» y tú dices que sí y ya se entiende perfectamente.

Extracto 58: Zhouxi, informant xinesa, grup de joves adults

Cuando tenía catorce, el año que mi hermano tenía que hacer el papeleo para venir aquí. Era un proceso bastante difícil que necesitaba hacer muchas fichas, ir a muchos sitios... a la policía y todo eso... pues como que estuve como un año yendo a todos los sitios, y mis padres como que trabajan, no podían ir, no tenían tiempo. Y yo como menor tenía que ir a la policía y a todo eso... y todo el mundo me rechazaba. Me decían «¿Y tus padres? Tú no puedes estar aquí sola». Y yo bueno, explicando como que no pueden y eso... pero no me dejaban hacer nada, intentaba explicar y eso... entonces, al final, me daban las cosas, los papeles, pero me decían que para entregarlos tienen que venir tus padres a firmar y yo «Vale, vale...». [ríe]. Eso era como lo más difícil porque me veía muy pequeña y que no entendía nada y que no podías venir tú sola.

Extracto 59: Adnan, informant pakistanès, grup de menors

Yo ya estoy acostumbrado. (En preguntar-li com se sent quan ha de fet tasques d'ILM).

Extracto 60: Rizwan, informant pakistanès, grup de menors

Pues si hablo mal mi madre me dirá: «¿Pues qué aprendes en insti si no sabes hablar eso?». (Parlant de les inseguretats que sent quan interpreta)

Metodologia i estratègies utilitzades durant la ILM

Extracte 61: Amira, informant marroquina arabòfona, grup de joves adults

Jo el que feia era, a la persona que estigués allà: «Aviam, si us plau, explica'm a mi, què és això perquè ho entengui jo i després ja li dic amb les meves paraules». Però, que em digui a mi *certificado de empadronamiento*, doncs jo directament quan no sabia què era, no podia traduir-ho, primer, explica'm què és aquest certificat, de què va, i ja li hi explicaré jo, per exemple. Altres vegades, molts cops, vaig ometre coses, no explicava coses perquè les veia que no eren importants, o perquè deia «això no cal, segur que ho sap», o coses així que no traduïa, sobretot al metge... Jo entenia primer el missatge, tenia tot el temps del món, jo com que passava el filtre i després deia ja el que jo volia.

Extracte 62: Nazia, informant paquistanesa, grup de joves adults

A veure, si la cosa... saps que en urdú hi ha una manera de... pots agafar l'orella així o així [fa dos gestos amb la mà un encerclant amb el dit l'orella i l'altre encerclant el dit per sobre del cap], donant voltes. Llavors jo donava la volta, ja està... o sigui, en lloc d'utilitzar la paraula exacta, fas l'explicació d'aquesta paraula... i això encara ho faig servir, i jo crec que és normal en molts casos de la gent que aprèn idiomes. Si no saps una paraula x o z doncs fas una petita explicació d'ella, això ho feia i encara ho faig.

Extracte 63: Aisha, informant paquistanesa, grup de joves adults

Sí, sempre era així, primer el metge explicava, feia una pausa i després lo que deia l'usuari o la usuària, doncs ho explicaves tu al metge. L'únic que clar, em trobava amb les mancances de vocabulari... verbs no tant, perquè verbs els aprens de petit també, els verbs ho fem a primària, però sobre tot tema de vocabulari. Fins i tot avui dia algunes paraules no saps com dir-les, per exemple, l'altre dia havia de traduir «mutilació genital femenina» i jo no sabia com dir-ho en urdú, saps? I vaig estar traduint primer en anglès, després buscant una traducció que s'havia fet amb el cas de Nigèria en urdú, i d'allà vaig aprendre com es diu això en urdú, perquè si no sabia. [...] En aquell moment no era una traducció paraula per paraula. Una traducció més de context de les coses. Per exemple en situacions de ginecòleg li deia al metge: «Deixa'm pensar com fer-ho perquè és molt violent demanar això», però jo, sense saber, també estava contextualitzant al metge de coses culturals, saps?

Extracte 64: Dounia, informant amaziga, grup de joves adults

[Traduciendo del amazig] Buscarlo en árabe... a ver si tiene traducción en árabe, y luego ves que tampoco en árabe...[ríe] y es verdad, a mí me gustaría llevar una conversación, así, de una hora, completamente en bereber, pero no... [...] Vas de camino. Explicándole, tú no sabes ni ubicar el hígado así en español. Sabes qué es el hígado, pero no sabes *qué es* el hígado. Y la otra persona se pone nerviosa porque no acabas de explicar el qué. Por ejemplo, alguna parte del cuerpo, pues ubicarla en el animal, con lo que comemos, sí mira es esto o lo otro...

Extracte 65: Yue, informant xinesa, grup de joves adults

Más que vocabulario hasta tenía problemas de... por ejemplo, el tema del médico, porque hay palabras que, aunque tú entiendas, son palabras muy específicas, son vocabularios muy técnicos, pues yo no lo entendía, aunque me lo digan en chino, tampoco entiendo. Entonces mi madre me decía: «¡Bueno, tradúcame!» y yo... voy a poner el traductor google en chino y luego copio la

palabra esta y vuelvo a buscar en una página china para que pueda entender. Tenías que utilizar el móvil, internet, el diccionario...

Extracte 66: Leizi, informant xinesa, grup de joves adults

También hacemos el mismo procedimiento... sabemos primero lo que queremos... buscamos primero estas palabras o frases, las aprendimos y luego vamos al banco. Porque lo principal es que te preguntará qué es lo que quieres... ingresar, pues te preguntará cuánto... pues dices el número en español y ya está. Después de no sé cuánto, te decían que podías ingresar dinero desde la máquina que hay en el banco. Y también, la gente que me buscaba en ese momento [se refiere a los desconocidos] ya tenía móvil... ya tenía móvil táctil, pues si me decía una palabra clave que no sé cómo decirlo lo busco directamente en traductor de Google y lo preguntaba al médico. Es que, a veces, tienes un lapsus y necesitas mucho el traductor... me salen palabras en chino o en español cuando no toca, ¿sabes?

Extracte 67: Zhouji, informant xinesa, grup de joves adults

Pues me tenía que preparar antes, ya en el médico, lo que sabía lo decía directamente... que tiene esto y lo otro, que ha tomado tal, las horas... porque ya lo sabía de antes. A no ser que el médico pregunte algo muy específico que yo no sabía y tenía que volver a preguntar y aclarar... y tardaba cierto tiempo.

Extracte 68: Nadima, informant marroquina arobòfona, grup de progenitors

No, hay algunas palabras que me dice que no sabe cómo decírmelas en árabe. (...) No sabe decir algo en árabe, me pregunta: «Mamá, ¿qué es esto?» y se queda bloqueada. Dice como «no entiendo y por qué...» Me dice: «¿Cómo te lo voy a interpretar en árabe, mamá?» Y Abdel igual. Abdel cuando quiere interpretar al árabe tiene dificultades. En español lo ha entendido todo, pero, para interpretármelo de forma correcta, a veces no sabe. Y ella también. (...)

Extracte 69: Dassim, informant amaziga, grup de progenitors

Sí, a veces nos cuesta entendernos, porque las hijas más jóvenes, algunas no saben las palabras del castellano en amazig, porque hay palabras antiguas del amazig que no conocen. A veces son palabras que no existen en amazig, y hay que utilizarlas en árabe o francés, y entonces no sabemos decirlas. Las dice en castellano, pero yo no sé.

Extracte 70: Simarleen, informant pakistantesa, grup de progenitors

(...) Cuando vamos a alguna parte, ella hace un resumen de lo que han dicho. Pero muchas veces yo le pregunto con más detalle lo que han dicho, porque yo entiendo algunas palabras y quiero entender mejor lo que han dicho. Pero normalmente me explica las cosas resumidamente y si alguna palabra no la sabe en urdú ya nos entendemos con las explicaciones.

Referències bibliogràfiques

Arumí, M.; Bestué, C. & Gil-Bardají, A. (en premsa). Los menores de origen inmigrante en la intermediación lingüística: visibilización de un fenómeno social.

Arumí, M. & Rubio-Carbonero, G. (2022). Reflecting on past language brokering experiences: how they affected children's and teenagers' emotions and relationships. *Multilingua*.

Orozco-Jutorán, M. & Vargas-Urpí, M. (2022). Children and teenagers acting as language brokers: the perception of teachers at secondary schools. *Across Languages and Cultures* 23(1), 14-35.

Romero-Moreno, A. y Vargas-Urpí, M. (2021). The Gift of Language: An Anthropological Approach to Child Language Brokering in Barcelona. *Children & Society*, 00, 1-17. <https://doi.org/10.1111/chso.12530>

Rubio-Carbonero, G.; Vargas-Urpí, M.; Raigal Aran, J. (2021). Child language brokering and multilingualism in Catalonia: language use and attitudes in a bilingual region. *Language and Intercultural Communication*. <https://doi.org/10.1080/14708477.2021.2005617>

Vargas-Urpí, M.; Romero-Moreno, A.; Arumí, M.; Bestué, C.; Gil-Bardají, A.; Orozco-Jutorán, M.; Raigal Aran, J.; Rubio Carbonero, G. (2022). *La intermediació lingüística per part de menors a l'àmbit social. Informe*. <https://ddd.uab.cat/record/258307>

Vargas-Urpí, M.; Romero-Moreno, A.; Arumí, M.; Bestué, C.; Gil-Bardají, A.; Orozco-Jutorán, M.; Raigal Aran, J.; Rubio Carbonero, G. (2021). *La intermediació lingüística per part de menors a l'àmbit educatiu. Informe*. <https://ddd.uab.cat/record/240242>

Vargas-Urpí, M.; Romero-Moreno, A. (en premsa). La intermedación lingüística por parte de menores (ILM) desde la perspectiva de los progenitores.